

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕМПОРАЛЬНИХ ДИСКУРСИВНИХ МАРКЕРІВ У НОВИННИХ СТАТТЯХ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО МЕДІА- ДИСКУРСУ)

***Summary.** The article focuses upon functioning of temporal discourse markers within the framework of English media-discourse. Temporal discourse markers are considered to be lexical units that acquire pragmatic potential in the discourse structure fulfilling their valid functions under certain extralinguistic circumstances. A special insight is dedicated to discourse markers' temporal characteristics.*

***Key words:** temporal discourse marker, temporality, media-discourse, the United Nations.*

Дискурсивні маркери є не новим об'єктом дослідження у лінгвістиці. Проте інтерес до їх вивчення постійно зростає. На сучасному етапі розвитку мовознавчої науки не існує єдиної уніфікованої назви вживаної до цих мовних одиниць. У новітніх джерелах зустрічаються їх наступні номінації:

конективи [8]; прагматичні вирази [11]; власне терміни дискурсивні маркери [12; 17; 18; 7; 13]; дискурсивні частинки [6; 14]; прагматичні маркери [10; 12]; металінгвістичні оператори [15]; дискурсивні оператори [16]; пунктори [19]. Метою статті є простежити особливості функціонування темпоральних дискурсивних маркерів у новинних статтях.

У статті вважаємо за доцільне використовувати термін "дискурсивний маркер". Це пояснюється тим, що зазначені функціональні одиниці мови маркують зміну ментального стану реципієнтів, а також їх реакцію відносно екстралінгвістичної ситуації. Серед низки дискурсивних маркерів виділяють темпоральні дискурсивні маркери, які входять до класифікаційних систем різних лінгвістичних шкіл і представляють цінність у якості предмету мовознавчих розвідок.

Перед тим, як перейти до безпосереднього аналізу вищезазначених лексичних одиниць необхідно з'ясувати сутність поняття "темпоральність". Темпоральність – це часова сутність явищ, породжена динамікою їх особливого руху, що відрізняє її від часових характеристик, які визначаються відношенням руху даного явища до фізичних, біологічних, історичних, астрономічних та інших часових координат. Темпоральна складова свідомості відіграє ключову роль у житті кожної людини. Час є самим важливим виміром в нашій концептуалізації світу, домінантою нашої когніції [15]. Мова служить містком для темпоральної свідомості, тобто вербалізує результати нашої мисленнєвої діяльності.

Уявлення про час у людини формується на основі концептуалізації, якій властивий суб'єктивний характер. В основі концептуалізації навколишньої дійсності лежить осмислення та закріплення результатів пізнання у вигляді

концептів (одиниць знань). До концептуалізації підключається процес категоризації, який систематизує отримані знання на основі досвіду по певним групам, класам, розрядам. Час здатен здійснювати вплив на формування і функціонування соціальних інститутів. Саме тому, дослідження темпоральних характеристик одиниць мови в синхронії дозволяє проникнути в глибину політичних і суспільних процесів, які безпосередньо пов'язані з діяльністю людини. Час – це рушійна сила соціальних систем. Він неминуче призводить систему до змін, а система, у свою чергу, повинна шукати інструменти для того, щоб з ним впоратися, а інакше опиниться під загрозою втрати своєї самобутності або взагалі зникнення. У нашому дослідження час розглядатиметься в системі інституту мас-медіа, де новинні повідомлення мають властиві їм специфічні темпоральні відношення, які зображуються не тільки за допомогою граматичних форм, але й певних лексичних одиниць, а саме темпоральних дискурсивних маркерів. До них належать наступні лексеми: *while, already, still, so far, yet*. За допомогою вищезазначених маркерів відбувається позначення часових меж в дискурсі та оцінка адресантом оточуючого світу.

Різні способи концептуалізації часу, форми часу – об'єктивний vs. суб'єктивний, внутрішній vs. зовнішній, соціальний vs. астрономічний – свідчать про велику кількість способів його сприйняття і різноманіття форм репрезентації часу у свідомості людини. Звідси бере початок термін темпоральна свідомість, яка відображає динамічну сукупність домінуючих уявлень про час, способи сприйняття часу – як об'єктивного, так і суб'єктивного. Тому, в науковому полі прийнято розрізняти час і темпоральність: час аналізується як об'єктивний параметр матеріального світу, фізичний час, а темпоральність розглядається як складна система уявлень про час, відображення процесу концептуалізації даного параметру дійсності в свідомості людини [5, с. 69]. Одним з основних засобів вербалізації концепту часу є темпоральний дискурсивний маркер, який сприяє сприйняттю світу та об'єктів у їх часовій протяжності. До темпоральних дискурсивних маркерів належать прислівники часу, темпоральні сполучники та темпоральні частки, а також дієслова часової і просторової локалізації, актуалізовані в тексті з вказівкою на суб'єкт комунікації [2, с. 34–39].

Давайте детально розглянемо темпоральний дискурсивний маркер *already*, який переважно використовується у межах аспекту часу *Present Perfect*. Граматична будова речення з маркером *already* свідчить про те, що дія чи подія нещодавно завершилася і результат ми спостерігаємо в теперішньому часі. Адресанта цікавить безпосередньо факт здійснення певної події:

*The United Nations -- and UNHCR in particular -- have **already** begun reviewing priorities, partners and methods of work in dealing with the new dynamics of human displacement* [20].

ООН і її підрозділ, Управління верховного комісара ООН у справах біженців, *вже* вдалися до перегляду методів роботи з новими викликами сьогодення, а саме з проблемами переміщення людей у світі. Маркер *already* вносить позитивний ефект до повідомлення про перегляд низки заходів, що пояснюється його семантикою завершеності.

Результати аналізу темпорального змісту одиниць мови наводять на думку, що сукупність засобів вербальної репрезентації часу і, відповідно, темпоральна складова мовної картини світу в якості концептуалізованої сфери культури мають статус особливої форми соціальної реальності [1, с. 195–196]. Низка граматичних, лексичних засобів, які використовуються для експлікації різних аспектів цієї семантичної категорії є способом її прояву та існування у мові [4]. Граматичні способи представлення часу вербалізуються за допомогою дієслівних категорій виду, часу та способу, формуючи ядро темпорального семантичного простору в мові. До лексичних засобів вираження темпоральних концептів належить практично будь-яка частина мови: іменник, прикметник, прийменник, прислівник і сполучник.

Дискурсивний маркер *already*, який виступає прислівником, у контексті часу *Present Perfect* імпліцитно дає можливість припустити подібний розвиток подій у майбутньому:

*Important improvements have **already** taken place, including increased cooperation among the treaty bodies, development of common working methods in several areas* [20].

Ефективна співпраця між країнами продовжиться і надалі в майбутньому. Зображення часу дії навряд можливе без одночасного вираження його розподілення у часі [3, с. 33]. Темпоральний дискурсивний маркер *already* виконує функцію імплікації розвитку подій. Когнітивне навантаження вищезазначеної одиниці мови полягає в інтерпретації реципієнтом темпоральних зв'язків між минулим, теперішнім і майбутнім. За допомогою маркеру *already* автор новини надає інформації більшої ваги, підкреслюючи значущість подій, що відбулися чи наслідок цих подій. Таким чином, адресант охоплює сферу теперішнього часу на основі якого, в майбутньому очікуватимуться позитивні результати попередніх дій і заходів.

У реченнях з дискурсивним маркером *yet*, події та явища дійсності мають негативний результат, однак передбачаються позитивні зрушення у майбутньому:

*The world has met the MDG drinking water target five years ahead of schedule but work is not **yet** completely done. We must not forget that since it is not **yet** possible to measure water quality globally, dimensions of safety, reliability and sustainability may actually be slowing progress [20].*

Світове співтовариство перейнялося проблемою питної води ще задовго, коли це питання стало нагальним. Проте, для вирішення вищезазначеної проблеми необхідно у чіткій послідовності вдатися до певних заходів, які призведуть до позитивної динаміки і, у такий спосіб, покращать ситуацію з питною водою в усьому світі. Немоżliвість реалізації задуманих планів очевидно зведе нанівець успішну діяльність ООН у цьому напрямі.

Впродовж громадянської війни в Сирії сторони конфлікту не можуть дійти згоди. Темпоральний дискурсивний маркер **yet** вказує адресату на можливість досягнення компромісу в майбутньому:

*The United Nations envoy mediating a resolution to the crisis in Syria said today that the time is not **yet** right for a resumption of the intra-Syrian talks, but that the intention is to begin an official third round “as soon as possible,” as efforts continue towards the decisive outcome of a political transition [20].*

У вищезазначеному прикладі маркер **yet** надає реченню політкоректного звучання і нейтралізує категоричність повідомлення. Представник ООН наголошує, що ще не на часі відновлення мирних переговорів у Сирії. За умови зміни політичної кон'юнктури сторони конфлікту можуть сісти за стіл переговорів. Всі наведені факти не свідчать про неготовність ООН до мирного врегулювання війни, а наводять на думку, що міжнародна організація сприятиме створенню таких умов, які б забезпечили сталий мир на цих територіях. Темпоральний дискурсивний маркер **yet** направляє сприйняття адресата, вказуючи на можливість позитивного результату через певний проміжок часу.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що темпоральні дискурсивні маркери є гетерогенним класом слів, які виконують функцію структурно-сислової організації тексту новин, допомагають уточнити важливу

інформацію у некатегоричній тональності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у комплексному дослідженні іміджеформуючої функції дискурсивних маркерів у англомовному медіа-дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булыгина Т. В., Шмелев А. Д. Языковая концептуализация мира Воронеж : Изд-во ВГУ, 1991. – 128 с.
2. Горло Е. А. Дейктивическая референция // Донской юридический институт: личность, речь и юридическая практика: мужвуз. сб. науч. тр. междунар. науч.-метод. конф. Ростов н/Д: ДЮИ, 2012. Вып. 15. С. 32–39.
3. Кашкин В.Б. Функциональная типология перфекта / В.Б. Кашкин. – (на материале русской грамматики). — М.: Языки славянской культуры, 1997. — 577 с.
4. Потаенко Н. А. Лингвистические аспекты концептуализации возраста человека: Сфера темпоральности в структуре языковой картины мира / Н. А. Потаенко // Время и человек (Человек в пространстве концептуальных времен): Сб. науч. тр. / под науч. ред. В. С. Чуракова. — Новочеркасск: «НОК», 2008. — С. 193–208.
5. Языковая объективация темпорального сознания: опыт диахронической концептологии (на материале английского языка): монография // Е. А. Нильсен; КамГУ им. Витуса Беринга – Петропавловск-Камчатский: Изд-во КамГУ им. Витуса Беринга, 2014. – 292 с.
6. Abraham W. The grammaticalization of German modal particles / W. Abraham // Approaches to Grammaticalization. – Amsterdam: John Benjamins 1991. – Vol. 11. – P. 331 – 380.
7. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., Finegan E. // Longman grammar of spoken and written English / D. Biber, S. Johansson, G. Leech, S. Conrad, E. Finegan. – London: Longman, 1999. – P. 318 – 342.
8. Blakemore Diane 1987. Semantic Constraints on Relevance. Oxford: Blackwell.

9. Blakemore Diane 1988. So as a constraint on relevance. In: Ruth M. Kempson. *Mental Representations. The Interface between Language and Reality*. Cambridge: Cambridge University Press. P. 183 – 195 .
10. Brinton Laurel J. 1996. *Pragmatic Markers in English. Grammaticalization and Discourse Functions*. Berlin: Mouton and Gruyter.
11. Erman Britt 1987. *Pragmatic Expressions in English: A study of you know, you see and I mean in Face-to-face Conversation*. Stockholm: Almqvist and Wiksell.
12. Fraser 1996. Pragmatic markers. *Pragmatics* 6.2., P. 167 – 190.
13. Hansen M. B. *The Functions of Discourse Particles. A study with special to spoken French* / M. B. Hansen. – Amsterdam: John Benjamins, 1988. – 417 p.
14. Kroon C. *Discourse particles in Latin: a study of nam, enim, autem, vero and at* / C. Kroon. – Amsterdam: Bieben, 1995. – 402 p.
15. Nyan T. *Metalinguistic Operators (with reference to French)* / T. Nyan. – Manchester: Dept. of French Studies, University of Manchester, 1995. – 169 p.
16. Redeker G. *Linguistic markers of discourse structure* / G. Redeker // *Linguistics*. – 1991. – Vol. 29. – P. 1139 – 1172.
17. Schourup Laurence C. 1985. *Common Discourse Particles in English Conversation*. New York: Garland.
18. Schiffrin Deborah 1985. *Conversational coherence: the role of well*. *Language*. P. 640 – 667.
19. Vincent D., Sankoff D. *Punctors: a pragmatic variable* / D. Vincent, D. Sankoff // *Language Variation and Change*. – 1992. – Vol. 4. – P. 205 – 216.
20. The United Nations Organization [Режим доступа]: <http://www.un.org/en/index.html>.